

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	G. Bouazani	Datum	23 november 2022
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	10598449
E-mail	gadiza.bouazani@utrecht.nl	Onderwerp	Voortgang plan van aanpak Basiseducatie Volwassenen
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Onderwijs

Geachte leden van de raad,

Op 20 januari 2021 heeft uw raad van ons het [plan van aanpak](#) ontvangen waarin wij beschrijven op welke manier wij uitvoering geven aan de aanbevelingen uit het Rekenkameronderzoek 'Leren om mee te kunnen doen'. Op 29 september 2021 informeerden wij uw raad over de [voortgang in de uitvoering](#) van het plan van aanpak. Met deze brief informeren wij u volgens afspraak opnieuw over de voortgang. We geven allereerst een korte context benoemen vervolgens de voortgang in de uitvoering op hoofdlijnen.

Context

In Utrecht hebben we een stevige basis gelegd voor (digi)Taaleducatie. Zoals beschreven in ons [Meerjarenplan 2019-2022 \(digi\)Taal is de basis](#) doen we dat onder andere door in te zetten op een groter bereik onder inwoners met Nederlands als eerste taal¹, het optimaliseren van de kwaliteit van het DigiTaalhuis en door actiever te monitoren, effecten te meten en cyclisch te leren en verbeteren. Bijvoorbeeld door te monitoren en door meer integraal te werken. Vanuit onze leidende principes sluiten we in onze (digi)Taaleducatie zoveel mogelijk aan op de leefwereld, wensen en mogelijkheden van deelnemers en de inzichten van professionals en vrijwilligers. We kiezen voor een gedifferentieerd aanbod, waarmee we maatwerk bieden en zoveel mogelijk inwoners de gelegenheid bieden om mee te doen.

In 2021 zijn 4.753 inwoners bereikt met het vergroten van hun basisvaardigheden taal en rekenen. Hierbij waren circa 1.300 vrijwilligers betrokken. In totaal zijn 324 inwoners met behulp van 35 studenten en 56 vrijwilligers ondersteund bij het vergroten van hun digitale vaardigheden. De (digi)Taalhuizen hebben 581 inwoners toegeleid naar een passend (digi)taalaanbod. Via de inlopen bij de bibliotheek en Digiwijs ontvingen 1.458 inwoners ondersteuning bij hun (digi)taal vragen. De doelstelling om zoveel mogelijk volwassenen die onvoldoende (digi)taalvaardig zijn mogelijkheden te bieden om hun vaardigheden te verbeteren is -ondanks coronamaatregelen- gerealiseerd.

¹ Ook wel NT1'ers genoemd. Inwoners voor wie Nederlands niet de eerste taal is, noemen we NT2'ers

Voortgang in de uitvoering

Ook het afgelopen jaar hebben we - samen met onze partners in de stad - opvolging gegeven aan de acties uit het plan van aanpak. Aan de hand van de aanbevelingen uit het Rekenkameronderzoek 'Leren om mee te kunnen doen' geven we weer waar we momenteel staan.

Conclusie 1: Een groot deel van de doelgroep wordt niet bereikt

Aanbeveling 1A:

Verbeter het inzicht in de omvang van de groepen die nog onvoldoende beschikken over de basisvaardigheden.

Wat gaan we doen

- Op basis van indicatoren zoals opleidingsniveau, leeftijd, beroep, migratiestatus, indicatie voor Voorschoolse Educatie en voortijdig schoolverlaten brengen we de ontwikkeling van Utrechters, waarbij sprake is van een risico op laaggeletterdheid in beeld. Met de analyse van de gegevens krijgen we meer inzicht in de omvang van de groepen die nog onvoldoende beschikken over basisvaardigheden². Voor indicatoren waarbij dat mogelijk is, nemen we deze data ook op wijkniveau op zodat we ook beschikken over inzichten op wijkniveau. Met deze inzichten kunnen we nog gericht keuzes maken en inspelen op doelgroepen die we minder goed bereiken.

Aanbeveling 1B:

Werk als gemeente, gelet op de hardnekkigheid en complexiteit van het vraagstuk, toe naar een intensieve en minder vrijblijvende aanpak en voer een sterkere regie op de vraag naar en het aanbod van basiseducatie.

Wat gaan we doen

- Met ingang van 1 januari 2022 zijn de aanbieders gestart met meten middels de stedelijke monitor. Hiermee krijgen we zicht op aantallen deelnemers, het aanbod dat ze volgen, hun leeftijd, in welke wijk ze wonen, hun achtergrond (NT1 of NT2) en of ze een diploma/certificaat hebben behaald (mits relevant). Door vervolgens de uitkomsten naast de data 'risico laaggeletterdheid' te leggen kunnen we, samen met de partners, de behoefte en beweging in de stad duiden én concretere doelen formuleren.
- Clientervaringen meten met Ervaringwijzer. Hiermee krijgen we inzicht in de ervaringen van deelnemers en op wat het hen oplevert. Op basis hiervan kunnen betrokken professionals en vrijwilligers leren en ontwikkelen. De vragen spitsen zich toe op door de deelnemers ervaren toegankelijkheid, kwaliteit en effect.

Conclusie 2: De effecten van basiseducatie zijn veelal onduidelijk

Aanbeveling 2A:

Stel voor de verschillende vormen van basiseducatie concreet geformuleerde doelen op en koppel deze doelen aan de verschillende doelgroepen, waarin ook het beoogde maatschappelijke effect is opgenomen.³

Wat gaan we doen

- Voor het formeel aanbod continueren we de prestatiefinanciering op basis van de examenuitslag.

² Aanbeveling 1A

³ Nieuwe formulering op basis van [amendement 138](#)

- Met de aanbieders worden cliëntervaringen opgehaald met Ervaringwijzer om maatschappelijke effecten inzichtelijk te maken.
- We stellen aan de hand van data over de doelgroep en het bereik met de aanbieders concrete doelen op. Zoals onder aanbeveling 1B aangegeven brengen we aan de hand van data de doelgroepen in beeld. De risico-indicatoren op laaggeletterdheid, zoals het aantal Utrechters met een lager opleidingsniveau of het aantal voortijdig schoolverlaters, afgezet tegen de cijfers over het bereik van de aanbieders, geven inzicht in de spreiding van de doelgroep over de wijken en het bereik daarvan. Zo wordt inzichtelijk waar nog kansen liggen, bijvoorbeeld wanneer er in een wijk een grotere verwachte vraag is dan het relatieve bereik. De eerste inzichten hiervan verwachten wij in het najaar van 2023 te delen met de partijen in de stad.

Conclusie 3: Gemeente heeft beperkt inzicht in resultaten basiseducatie

Aanbeveling 3A:

Maak met educatieaanbieders duidelijker afspraken over meer eenduidige verantwoordingsinformatie, waaronder informatie over klanttevredenheid en voortijdig uitval.

Wat gaan we doen

- Met de aanbieders hebben we eenduidige afspraken over de wijze van rapporteren.
- De inzet van monitoring en Ervaringwijzer geeft ons meer zicht op onze doelgroep, van welk aanbod zij gebruik maken en wat de effecten van de educatieactiviteiten zijn.

Aanbeveling 3B:

Stroomlijn de informatieverschaffing, wat kan helpen bij meer inzicht krijgen in effectiviteit.

Wat gaan we doen

- De inzet van monitoring en Ervaringwijzer geeft meer inzicht in effectiviteit met een zo klein mogelijke registratielast voor professionals en vrijwilligers.

Conclusie 4: Ondanks rijk aanbod van basiseducatie ontbreekt samenhang

Aanbeveling 4A:

Zet in op een verbreding van het aanbod en de benutting daarvan, op het terrein van Nederlands als eerste taal (NT1) en van rekenen en pas vaker meer indirecte, innovatieve methoden toe om Nederlandstalige laaggeletterden (NT1'ers) te bereiken.

Wat gaan we doen

- Vanuit het Utrechtse taalpartneroverleg is het initiatief ontstaan samen te werken om de doelgroep NT1'ers meer te bereiken en te ondersteunen. Zo ontwikkelen Prago en de Bibliotheek aanbod met betrekking tot rekenen. Taal Doet Meer start een traject voor NT1-ouders met kinderen op de basisschool. En middels digitaalteams in de wijken, waar sociaal makelaars en buurtteammedewerkers onderdeel vanuit maken, wordt onder andere ingezet op extra taalondersteuning voor deze doelgroep.
- Er zijn gesprekken gevoerd met de Jeugdgezondheidszorg om bewustwording over de problematiek van beperkte basisvaardigheden, juist ook onder NT1-ouders, te vergroten. Deze Jeugdgezondheidsprofessionals spelen een grote rol in het signaleren en doorverwijzen van onder andere NT1-ouders.

Aanbeveling 4B:

Stuur als gemeente actiever op de inzichtelijkheid van het educatieaanbod, zodat samenwerking en doorverwijzing kunnen worden bevorderd.

Wat gaan we doen

- We continueren de huidige werkwijze van verwijzen naar een passend taalaanbod via het DigiTaalhuis. Warme overdracht van verwijzers zoals professionals van Dock of het Buurteam werkt drempelverlagend. De aanbieders werven ook zelf actief cursisten, bijvoorbeeld bij zelforganisaties en buurtinitiatieven.
- We hebben samen met onze aanbieders, het BiSC⁴ en potentiële verwijzers van de Buurteams en Dock de Top Taalhuismodule voor het DigiTaalhuis Utrecht ontwikkeld. Met deze Taalhuismodule kunnen we een deelnemer volgen tot de doorverwijzing. Het CBTC⁵ heeft de kwaliteit van de samenwerking en doorverwijzing binnen het DigiTaalhuis positief beoordeeld met een certificaat.

Conclusie 5: Onvoldoende integrale aanpak en weinig benutten participatiewet (Meedoen naar Vermogen)

Aanbeveling 5A:

Ontwikkel een meer integrale aanpak waarin beleidsafdelingen – Maatschappelijke Ontwikkeling, Werk en Inkomen, en Volksgezondheid – tot een gezamenlijke aanpak komen van signalering, doorverwijzing en warme overdracht naar basiseducatie en taalonderwijs.

Wat gaan we doen

- Integrale samenwerking tussen Maatschappelijke Ontwikkeling, Werk en Inkomen en Volksgezondheid heeft onze permanente aandacht⁶. Het afgelopen jaar hebben we zowel gesprekken gevoerd als voorlichting gegeven met focus op het versterken van signalering, doorverwijzing en warme overdracht naar het (digi)Taalaanbod bij diverse professionals. We hebben verkend of jeugdverpleegkundigen van het consultatiebureau een meer signalerende rol kunnen hebben op het gebied van beperkte taal- en rekenvaardigheden en hebben we beleidsadviseurs, (digi)taalaanbieders en (digi)taalhuiscoördinatoren in een workshop laten ervaren wat meer samenwerking met professionals binnen het Sociaal Domein kan opleveren.
- Veiligheid, Volksgezondheid, Werk en Inkomen en Maatschappelijke Ontwikkeling werken samen op het onderdeel digitale inclusie (onderdeel van de stedelijke opgave 'Digitale stad'). Hierin wordt middels een integrale aanpak naast de digitale vaardigheden aandacht besteed aan beschikbaarheid van middelen (computer, internetverbinding), digitale weerbaarheid van inwoners en de toegankelijkheid van overheidsorganisaties. In Q4 wordt uw raad hierover nader geïnformeerd in de raadsbrief actieagenda Digitale stad 2023.
- De afdeling Onderwijs is als kernpartner betrokken bij de voorbereidingen van een beleidstafel Leesoffensief. Het Leesoffensief is een initiatief van de bibliotheek Utrecht samen met Taal Doet Meer.

Aanbeveling 5B:

Benut de mogelijkheden die de Participatiewet biedt. Ontwikkel een intensieve aanpak om uitkeringsgerechtigden met taalachterstand te stimuleren naar taalles te gaan.

Wat gaan we doen

⁴ De provinciale ondersteuningsinstelling van bibliotheken in de provincie Utrecht

⁵ De Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal (CBCT) toetst als onafhankelijke organisatie de kwaliteit van bibliotheek- en cultuurorganisaties en van programma's en diensten voor geleterdheid.

⁶ Aanbeveling 5A

- Werk en Inkomen heeft een pilot Leren en Werken, waarbij werk, taal en opleiding gecombineerd worden in één traject.⁷ Samen met een werkgever (uitzendconstructie) zijn passende werkplekken gecreëerd voor mensen, die het lastig vinden zich de taal eigen te maken en een diploma te halen. Een erkende taaldocent geeft elke week taaltraining op de werkplek.

Conclusie 6: Werkgevers worden nog niet betrokken bij basiseducatie

Aanbeveling 6A:

Zet in op de kansen die de werkvloer biedt en op een veel grotere rol van werkgevers bij het vergroten van taal- en rekenvaardigheid en digitale vaardigheden. Geef daarbij als gemeente in de rol van werkgever het goede voorbeeld.

Wat gaan we doen

- Op 8 februari 2022 heeft gemeente Utrecht zich formeel aangesloten bij het Taalakkoord werkgevers. We hebben de ambitie vastgelegd ons de komende jaren in te zetten op twee sporen:
 - a. Heldere en eenvoudige communicatie naar werknemers en inwoners.
 - b. Signaleren van laaggeletterdheid bij werknemers en doorverwijzen naar digiTaalaanbod.Met de aansluiting bij het Taalakkoord werkgevers maken we zichtbaar op welke manier wij als werkgever aandacht besteden aan taalvaardigheid en taal op de werkvloer. Daarmee willen wij ook andere werkgevers inspireren om hier aandacht aan te geven.
- We verkennen hoe we meer werkgevers kunnen stimuleren dit thema op te pakken, omdat we zien dat zij een rol kunnen hebben in het vergroten van (digi)taalvaardigheden van hun werknemers.⁸ We doen dat op verschillende manieren. Zo krijgen de arbeidsmarktprofessionals in de arbeidsmarktregio Utrecht Midden voorlichting over het herkennen van en doorverwijzen bij laaggeletterdheid en benaderen we werkgevers om aandacht te geven aan taal- en digitale vaardigheden op de werkvloer.
- Stichting Lezen en Schrijven heeft een mooie samenwerking met schoonmaakbedrijven Asito en Hago, die groepen werknemers bij o.a. de Hogeschool Utrecht faciliteren taallessen te volgen onder werktijd. De taallessen helpen niet alleen bij hun werk, maar ook om bijvoorbeeld leerprestaties van hun kinderen te volgen.
- Medewerkers van IKEA hebben twintig weken lang taalcoaching gegeven aan collega's die de taal nog aan het leren zijn. Dit project Taal met Collega's, waarin medewerkers binnen een bedrijf opgeleid worden tot taalmaatje op de werkvloer wordt gefinancierd door het Oranjefonds.

Aanbeveling 6B:⁹

Zet in op de kansen die het onderwijs biedt als vindplaats en realiseer zo een nauwere samenwerking tussen onderwijs, de gemeente en de educatieaanbieders. Met als doel: het vergroten van taal- en rekenvaardigheid en digitale vaardigheden van jongeren.

Wat gaan we doen

- Binnen het Stadsnetwerk Gelijke Kansen Jeugd Utrecht werken o.a. scholen, educatieaanbieders en gemeente samen voor gelijke kansen van kinderen en jongeren op het

⁷ De pilot vormt een onderdeel van het programma Verdere Integratie op de Arbeidsmarkt (VIA), dat zich richt op blijvende verbetering van de arbeidsmarktpositie van personen met een niet-westerse migratieachtergrond. De aanpak is bedoeld voor Utrechters met een bijstandsuitkering die moeilijk aan het werk komen doordat ze de Nederlandse taal (nog) niet goed beheersen.

⁸ Aanbeveling 6A

⁹ Toegevoegde aanbeveling op basis van amendement 139: 'bereiken van jongeren via onderwijs'

gebied van taalontwikkeling. Er is een stedelijk overzicht van het ondersteuningsaanbod. Scholen kunnen hun leerling digitaal aanmelden.

Conclusie 7: Geen beleidsregel voor basiseducatie, subsidieregister incompleet

Aanbeveling 7A:

Stel ter bevordering van een gelijk speelveld en toetreding van nieuwe aanbieders beleidsregels op met criteria voor de beoordeling van subsidieaanvragen en verbeter het subsidieregister.

Wat gaan we doen

- Met het besluit van 16 juni 2020 hebben we de nadere regels voor "Vrijwillige inzet voor elkaar" en "Onderwijs" vastgesteld en daarmee de criteria vastgelegd voor subsidies op het gebied van basisvaardigheden volwassenen. De subsidiestaat vermeldt hoeveel subsidie er voor verschillende onderdelen beschikbaar is.
- Ten tijde van het onderzoek werd voor subsidiedossiers gebruik gemaakt van SIU, sinds januari 2021 wordt er gebruik gemaakt van een nieuw systeem te weten Easyfunders. Een voordeel van deze nieuwe applicatie is dat het gemakkelijker is om te bepalen welke subsidieaanvragen aan welke subsidiedoelstellingen (programma's) te verbinden zijn.

Aanbeveling 7B:

Breng bij de gemeente ter vereenvoudiging van de interne controle op subsidies en inkoop de subsidie- en inkoopdossiers onder op één centrale plaats.

Wat gaan we doen

- De inkoopdossiers en subsidiedossiers bevinden zich in verschillende administratieve systemen. Beide systemen zijn nu te raadplegen door ambtenaren die daartoe bevoegd zijn. Beide systemen zijn in staat om rapportages te genereren. Deze rapportages zijn echter niet 1 op 1 te vergelijken omdat er andere indicatoren worden gebruikt en de applicaties verschillende functionaliteiten kennen.

Tot slot

Wij hopen dat u met deze brief een goed beeld heeft gekregen van de voortgang. We zien dat partijen in de stad steeds beter met elkaar samenwerken en inspelen op de vragen en wensen uit de stad. Voor de periode 2023 en verder ontwikkelen we een nieuw meerjarenprogramma voor de Basiseducatie volwassenen. Ons grootste streven blijft dat zoveel mogelijk inwoners van Utrecht kunnen meedoen.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,